

Zomrel významný priekopník informatiky a výpočtovej techniky na Slovensku Ivan Plander

Akademik, Dr.h.c. mult. prof. Ing. Ivan Plander, DrSc. (* 17.9.1928 – † 26.10.2019) patrí medzi najvýznamnejšie osobnosti v oblasti rozvoja informačných technológií (IT) na Slovensku. Okrem významných činností v oblasti výskumu treba vysoko hodnotiť jeho organizátorské schopnosti, ktorých výsledkom nie sú len vytvorené výskumné pracoviská v oblasti IT technológií (Ústav technickej kybernetiky SAV – ÚTK SAV, Výskumný ústav výpočtovej techniky v Žiline) ale aj presadenie výskumných produktov v oblasti číslicovej výpočtovej techniky do reálnej priemyselnej výroby na Slovensku. Na tomto základe sa pri štandardizácii výroby výpočtovej techniky v rámci Rady vzájomnej hospodárskej pomoci (RVHP) aj jeho zásluhou dostala výroba vetvy malých výpočtových systémov (SMEP) na Slovensko. V tomto období tu našlo zamestnanie tisícky pracovníkov od robotníckych profesií až po vysokokvalifikované výskumné profesie. Možno tu konštatovať vytvorenie ľudského kapitálu v oblasti IT, ktorý má značný význam aj pre súčasné obdobie.

Ivan Plander po ukončení vysokoškolského štúdia v 1952 roku na SVŠT v Bratislave (dnešná STU) až do roku 1997 pracoval na SAV, kde jeden čas zastával aj funkciu riaditeľa Ústavu technickej kybernetiky. Prvou jeho oblasťou činnosti boli vedeckotechnické výpočty v odbore mechanika, ktoré ho inicializovali k realizácii prvého analógového počítača na Slovensku. Rozvoj číslicovej výpočtovej techniky vo svete ho podnietil k presadeniu štátnych výskumných úloh, ktorých výsledkom bola realizácia funkčného vzoru riadiaceho počítača RPP16 a jeho presadenie do výroby na Slovensku v 1973 roku. Jeho výroba bola umiestnená v Tesle Námestovo (neskôr Závody výpočtovej techniky). Treba spomenúť, že tu bolo potrebné prekonať množstvo problémov, napr. podmienku, že realizácia počítača musí byť na našej súčiastkovej základni. Postupne v Žiline vznikol Výskumný ústav výpočtovej techniky (v špičke zamestnával cez tisíc zamestnancov, zanikol po 1990 roku), ktorý zabezpečoval ďalší vývoj hardvéru a softvéru včítane tvorby výrobných dokumentácií. V danom čase bol riadiaci počítač RPP16 najrozšírenejším, mal mnoho aplikácií (napr. dlho ním bola riadená Vážská kaskáda vodných elektrární). Atypickou aplikáciou bolo jeho použitie v Štátnej vedeckej knižnici v Košiciach, kde na ňom bol realizovaný prvý výpočtový systém pracujúci v reálnom čase na Slovensku. V rámci vysokého školstva v Československu najväčšia konfigurácia tohto počítača v republike bola realizovaná na vtedajšej Vysokej škole technickej v Košiciach.

Ivan Plander bol aktívny v mnohých ďalších výskumných projektoch v oblasti výpočtovej techniky, robotiky atď. Potrebne je spomenúť aspoň vývoj paralelného počítača SIMD, ktorý bol ojedinelý v rámci RVHP.

V 1997 bol jedným zo zakladateľov Trenčianskej univerzity Alexandra Dubčeka v Trenčíne, kde sa stal jej prvým rektorom.

Nie je možné tu vymenovať všetky jeho aktivity v rôznych oblastiach: publikačná činnosť, členstvá v akadémiách vied, medzinárodné spolupráce, vedckovýskumné projekty, zahraničné stáže, realizované technické diela a pod. Bol poctený rôznymi oceneniami a vyznamenaniami. Treba uviesť jeho dlhoročnú spoluprácu s našou Technickou univerzitou v Košiciach, na základe ktorej mu bol udelený prvý titul „doctor honoris causa“.

Ivan Plander bol tiež aktívny v rámci Zväzu slovenských vedeckotechnických spoločností, kde okrem iného založil členskú organizáciu Slovenská spoločnosť aplikovanej kybernetiky a informatiky, ktorá má na našej škole dve pobočky.

Nech nám jeho aktivita slúži ako vzor, česť jeho pamiatke.